

Täysistunto

Tiistai 29.11.2022 klo 13.59—20.30

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 301/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa totutut 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 **Sosiaali- ja terveystieteiden ministeri Hanna Sarkkinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä sekä siihen liittyviksi laeiksi. Esityksen tavoitteena on lisätä muutoksenhakulautakuntien toiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä vahvistaa kansalaisten luottamusta lautakuntiin.

Esityksessä ehdotetaan, että voimassa oleva tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annettu laki kumottaisiin ja sen tilalle annettaisiin uusi laki sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä. Lisäksi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annettua lakia, työpatentti-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annettua lakia, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annettua lakia sekä liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta annettua lakia täsmennettäisiin sidonnaisuuksien ilmoittamista koskevien menettelysäännösten osalta.

Sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annettavan lain mukaan rekisteriin merkittäisiin nykyiseen tapaan tiedot tuomareiden sekä eräiden muiden tuomioistuinlaitoksen palveluksessa työskentelevien lain nojalla ilmoittamista sidonnaisuuksista ja sivutoimista. Tältä osin sääntely säilyisi olennaisesti entisen sisältöisenä. Kuten nykyisinkin, sidonnaisuuksia ja sivutoimia koskevat tiedot olisivat yleisön saatavilla internetissä pidettävässä rekisterissä siltä osin kuin ne ovat julkisia. Rekisterinpitäjänä toimisi myös jatkossa Oikeusrekisterikeskus.

Rekisteröinnin piiriin tulisivat kuitenkin uutena henkilöryhmänä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalalla toimivien muutoksenhakulautakuntien sekä liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan jäsenet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

Lautakuntien jäsenten sidonnaisuuksistaan lain nojalla ilmoittamat tiedot merkittäisiin rekisteriin vastaavasti kuin tuomioistuinten sivutoimisten asiantuntijajäsenten tiedot. Yleisölle tiedot näkyisivät siltä osin kuin ne ovat julkisia.

Tällä hetkellä kansalaisen on vastaavat lautakunnan jäsenen tiedot saadaksesen pyydetävä niitä erikseen sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Muutoksen tavoitteena on siis lisätä muutoksenhakulautakuntien toiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä sitä kautta vahvistaa kansalaisten luottamusta lautakuntiin.

Esityksessä on otettu huomioon EU:n yleinen tietosuoja-asetus sekä henkilötietojen käsittelyä koskeva kansallinen sääntely. Rekisteröidyn yksityiselämän suojaan kohdistuvat rajoitukset vastaavat olennaisilta osin tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä rekisteröidylle aiheutuvia rajoituksia. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Arvoisa puhemies! Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2024 alusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

16.03 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esityksestä. — Käsittelyssä on siis hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä sekä siihen liittyviksi laeiksi, ja oikeastaan siihen, mitä, ministeri, lopuksi totesitte, haluaisin kiinnittää huomiota. On hyvä, että perustuslakivaliokunnan lausunto tähän asiaan pyydetään.

Tämän esitetyn rekisterin lausuntopalautteessa on katsottu, että se edistää lautakuntien päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä ja voi mahdollisesti vahvistaa kansalaisten luottamusta päätöksentekojärjestelmään. Tämä tavoite on kyllä äärettömän tärkeä saavuttaa, eli kansalaisten luottamus päätöksentekojärjestelmiin on hyvin tärkeää.

Arvioisin, että tämä esitys parantaa muutoksenhakulautakuntien toiminnan läpinäkyvyyttä, ja siinä mielessä kyseessä ovat hyvät muutokset, mutta nostan kuitenkin esille huoleni, mikä liittyy erilaisiin rekistereihin. Esimerkiksi, mitä myös lausuntopalautteessa on nostettu esiin, onko mahdollista, että julkisesti esimerkiksi internetissä saatavilla oleviin rekisteritietoihin voisi päätyä sellaista henkilökohtaista tietoa, joka mahdollistaa esimerkiksi vaikkapa rekisteröidyn kotiosoitteen selvittämisen tai muuta tällaista henkilökohtaista tietoa? Kun perustetaan erilaisia rekistereitä, on hyvin tärkeää, että tietosuoja säilyy, ja näihin asioihin ei koskaan liikaa kiinnitetä huomiota. Tämän haluaisin vielä kysyä: miten turvataan, että mitään sellaista tietoa, mitä ei haluta julkisuuteen, ei löytyisi esimerkiksi netistä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.05 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella esityksen tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä, koska nämä lautakunnat tekevät hyvin merkittäviä päätöksiä kansalaisten oikeusturvan ja usein myös toimeentulon kannalta. Se, että pystytään arvioimaan sidonnaisuuksia ja hyvin avoimesti kerrotaan ne mahdolliset sidonnaisuudet, on merkittävää kansalaisten oikeusturvan ja luottamuksen ja koko järjestelmän uskottavuuden kannalta, ja siksi tähän harjoitukseen on ryhdytty.

Tietysti tietoturva-asiat sitten näiden ihmisten osalta, keiden sidonnaisuuksia rekisteröidään, on tärkeää varmistaa, ja kuten totesin, esityksessä on otettu huomioon myös EU:n tie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

tosuoja-asetus, joka sitten osaltaan luo näitä reunaehtoja tietojen keräämiselle ja myös niistä kertomiselle. Toki tätä puolta on valmistelun aikana arvioitu, mutta kuten totesin, hallituksessa on nähty tarpeellisena, että erityisesti tätä näkökulmaa myös arvioidaan sitten vielä eduskunnan päässä ja esitys käy perustuslakivaliokunnan kautta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Meri.

16.07 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kun puhuttiin tästä tietosuojasta ja tietoturvasta, niin otin puheenvuoron, kun ministerikin on paikalla. Ensinnäkin toitte esille tuon tietosuoja-asetuksen, ja olemme esimerkiksi lakivaliokunnassa monesti käsitelleet näihin asioihin liittyviä lakiehdotuksia. On tullut esille, että tuo tietosuojalainsäädäntö, mukaan lukien tietosuoja-asetus, on hyvin monopolvinen ja monesti sekavakin — monien on vaikea ihan hahmottaa, miten sitä tulisi aivan oikein soveltaa.

Mutta sitten, kun olette myös sosiaali- ja terveysministeri, niin tuon tässä keskustelussa lisäksi tämän, mistä edustaja Juvonenkin puhui: tietojen esilläolo ja sen leviäminen. Eräs asia on tietysti aina tämä turvakielto-osoite. Sen kanssa pitäisi olla erittäin huolellinen, mutta oikeastaan kysyisin teiltä, oletteko kuullut myös tästä toisinpäin. Itse olen saanut tietooni esimerkiksi Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelta, Keski-Uudenmaan sotesta, että kun henkilöllä on turvakielto, niin monesti sitten viranomaiset eivät tästä syystä rekisteröi sitä itselleen — varmasti juuri siitä syystä, että se ei leviäisi — mutta se aiheuttaa sellaisia tilanteita, että henkilöille ei mene esimerkiksi kutsua tämmöisiin lakisääteisiin seulontoihin kuten mammografiaan tai papakokeeseen. Henkilö niin sanotusti tippuu sieltä järjestelmästä, kun ei näy edes kotipaikkatietoa, koska kotipaikkakin on turvakiellon mukaan salassa pidettävää tietoa.

Olisin kysynyt, että onko teille tullut tällaisia tilanteita eteen ja mitä sille voisi tehdä, koska eihän toki voi olla niin, että tämmöisistä määräaikaisista terveystarkastuksista henkilö tippuu niin sanotusti pois, että häntä ei ole olemassa, koska turvakieltohan on sitä varten, että henkilöä voidaan suojella häntä koskevalta uhalta — yleensä on ollut joku uhkaava tilanne — tai työn vuoksi on pakko pitää turvakieltoa, olla suojattu. Onko teillä ollut tämmöistä tiedossa ja mitä sille mahdollisesti voisi tehdä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja ministeri Sarkkinen.

16.09 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meren kysymys ei oikeastaan liity tähän käsillä olevaan lakiesitykseen ja on enemmän ministeri Kiurun hallinnonalan asiaa liittyen palveluihin ja seulontoihin ja niiden kutsuihin, joten en valitettavasti tähän pysty tältä istumalta vastaamaan.

Mutta ehkä vielä toteaisin tästä, mitä tietoja täältä rekistereistä voitaisiin yleisölle luovuttaa. Nämä tiedot liittyvät henkilön nimeen, virka- tai tehtävänimikkeeseen sekä tietoihin siitä tuomioistuimesta tai muutoksenhakulautakunnasta, jossa hän työskentelee. Lisäksi yleisölle luovutettaisiin sidonnaisuuksista, sivutoimiluvista ja sivutoimista saaduista tuloista rekisteröidyt tiedot, eli ei ole tarkoitus luovuttaa ihmisen yksityiselämään tai osoitteeseen tai muuhun liittyviä tietoja.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.